Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
T 070 333 44 44

Onze referentie
2026-0000394683

Bijlagen
4

Datum 16 oktober 2026
Betreft Kabinetsreactie periodieke rapportage jonggehandicapten

1. Inleiding

De Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (verder: Wajong) ondersteunt jonggehandicapten bij hun ontwikkeling naar een zelfstandige toekomst met betaald werk, maar fungeert tevens als financieel vangnet wanneer het verwerven van een eigen inkomen niet of nog niet mogelijk is. Vanaf 1 januari 2015 is de Wajong alleen nog toegankelijk voor jonggehandicapten die duurzaam geen mogelijkheden tot arbeidsparticipatie hebben.[1] Aan hen verstrekt UWV een inkomensvoorziening op het sociaal minimum. Jonggehandicapten die wel arbeidsvermogen hebben kunnen sinds 2015 doorgaans een beroep doen op de Participatiewet. UWV blijft echter verantwoordelijk voor de inkomensvoorziening en re-integratiebegeleiding van de jonggehandicapten met arbeidsvermogen die vóór 1 januari 2015 in de Wajong zijn ingestroomd.[2] Van de mensen met een Wajong-uitkering (hierna: Wajonggerechtigden) die arbeidsvermogen hebben, is ruim de helft aan het werk. Dat is niet alleen goed voor de samenleving, maar juist ook voor henzelf. Werken is meer dan alleen geld verdienen. Werk geeft ook voldoening, brengt regelmaat in de dag en verbindt ons met anderen. De afgelopen jaren is dan ook flink ingezet te stimuleren dat Wajonggerechtigden die kunnen werken ook aan het werk komen én blijven. Hiervoor is het belangrijk dat het voor hen loont om (meer) te gaan werken en dat zij gestimuleerd worden om zich te blijven ontwikkelen.

Om te evalueren in hoeverre deze doelen behaald worden en de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid te vergroten, wordt de Wajong periodiek, iedere vier tot zeven jaar, geëvalueerd. Uw Kamer is op 11 juni 2024 geïnformeerd over de opzet van een nieuwe periodieke evaluatie van de Wajong.[3] Deze evaluatie is sindsdien uitgevoerd door De Beleidsonderzoekers en Verwonderzoek, conform de eisen uit de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek 2022 (RPE).[4] Tegelijkertijd is ook de Wet vereenvoudiging Wajong[5] geëvalueerd.

[1] Wajong 2015.
[2] Het gaat hier om jonggehandicapten die zijn ingestroomd in de oude Wajong die gold tot 1 januari 2010 en in de nieuwe Wajong die gold tussen 1 januari 2010 en 1 januari 2015.
[3] Kamerstukken II 2023/24, 30 982, nr. 72.
[4] Regeling van de minister van Financiën van 11 juli 2022, houdende regels voor periodiek evaluatieonderzoek (Regeling periodiek evaluatieonderzoek 2022), Stcrt. 2022, 19587.
[5] Kamerstukken II 2018/19, 35 213, nrs. 1-3. De Wet vereenvoudiging Wajong is per 1 januari 2021 ingevoerd.

Via een synthesestudie is in kaart gebracht of het gevoerde beleid op de inkomens- en arbeidsondersteuning op grond van de Wajong doelmatig en doeltreffend is geweest. U vindt de periodieke evaluatie als bijlage meegestuurd bij deze brief. In deze brief geeft het kabinet een appreciatie van de bevindingen.

2. Scope periodieke evaluatie jonggehandicapten

Het beleidsthema Jonggehandicapten uit de Strategische Evaluatieagenda (SEA) omvat de doelstelling om jonggehandicapten de kans te bieden zich te ontwikkelen zodat ze zelf kunnen bijdragen aan hun toekomst in de vorm van betaald werk en hen een financieel vangnet te bieden als zij niet zelf kunnen voorzien in een inkomen. Het thema correspondeert met artikel 4 van de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De algemene doelstelling van artikel 4 is dat de overheid jonggehandicapten arbeids- en inkomensondersteuning op het sociaal minimum biedt.

De bevindingen in het rapport over de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid gaan alleen over jonggehandicapten die onder de Wajong vallen. Voor zover relevant is zijdelings aandacht besteed aan de groep arbeidsbeperkten die op jonge leeftijd een ziekte of handicap heeft gekregen en die sinds 2015 een beroep kan doen op de Participatiewet omdat zij arbeidsvermogen hebben of tijdelijk geen arbeidsvermogen. De periodieke rapportage Bijstand & Participatie wordt in 2027 verwacht. Op basis van het beschikbare onderzoek zal daarin verder aandacht aan deze doelgroepen worden besteed. Over de opzet van de periodieke rapportage Bijstand & Participatie bent u bij brief van 3 september 2026[6] geïnformeerd. Om te verduidelijken dat het beleidsthema jonggehandicapten alleen ziet op de doelgroep in de Wajong, wordt de titel van dit thema vanaf het begrotingsjaar 2027 gewijzigd naar ‘Wajong’.

3. Doelmatigheid en doeltreffendheid

De beleidstheorie van de Wajong rust op twee pijlers. De eerste pijler is de inkomensbescherming die een uitkering op het sociaal minimum garandeert om in de algemene kosten van het bestaan te voorzien. De tweede pijler richt zich op participatie en activering door Wajonggerechtigden met arbeidsvermogen te stimuleren en te ondersteunen om naar vermogen deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Hiervoor wordt door UWV activerende dienstverlening geboden.

De periodieke rapportage geeft aan dat de inkomensondersteuning in grote lijnen doeltreffend en doelmatig is. De Wajong biedt aan ongeveer 248.000 jonggehandicapten een stabiele basis en wordt ervaren als belangrijke steun in de rug. Dit draagt bij aan inkomenszekerheid en bestaanszekerheid voor de doelgroep.

De activerende dienstverlening van UWV lijkt doeltreffend en doelmatig maar dit is niet hard te onderbouwen. Het bereik van de dienstverlening door UWV is toegenomen en de arbeidsparticipatie van Wajonggerechtigden ontwikkelt zich in de gewenste richting, waarbij relatief meer Wajonggerechtigden bij reguliere werkgevers werkzaam zijn en zij vaker een vast contract hebben. Dit is een positieve ontwikkeling. De netto-effectiviteit van de arbeidsondersteuning door UWV op de arbeidsparticipatie is echter wetenschappelijk niet vast te stellen door ontbreken van een controlegroep.

[6] Kamerstukken II 2025/26, 34 352, nr. 377.

De periodieke evaluatie biedt verschillende aanbevelingen om de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid verder te verbeteren, waarop het kabinet hieronder reageert.

4. Bevindingen met betrekking tot verdere verbetering van de doeltreffendheid en doelmatigheid

Bevinding 1: Evalueer de toegang tot de Wajong
Om een belangrijke kennislacune te vullen, bevelen de onderzoekers aan om de SMBA-methode (sociaal-medische beoordeling arbeidsvermogen) te evalueren. Zo kan worden getoetst hoe doeltreffend het huidige beleid en de uitvoering zijn bij de toegang tot inkomensondersteuning voor jonggehandicapten. Sinds 1 januari 2015 is de Wajong uitsluitend toegankelijk voor jonggehandicapten die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben, waarbij het UWV de aanvragen beoordeelt aan de hand van de destijds door UWV nieuw ontwikkelde SMBA-methode. De basis voor deze beoordeling ligt in wet- en regelgeving waarbij UWV tot de conclusie moet komen dat de jonggehandicapte nu en in de toekomst duurzaam geen arbeidsvermogen heeft.

Het kabinet onderschrijft de aanbeveling om de SMBA-methode te evalueren en zal dit opnemen in de SEA-planning ten behoeve van de eerstvolgende periodieke evaluatie. De SMBA-methode - door het UWV ontwikkeld op basis van het door de Wereldgezondheidsorganisatie ontwikkelde ICF-model (International Classification of Functioning, Disability and Health) - is essentieel voor een rechtmatige en consistente uitvoering van de Wajong. Door het gebruik van dit ICF-model verschuift de focus van medische beperkingen naar het feitelijk functioneren en de mogelijkheden tot participatie. Het bijbehorende Methode Ondersteunend Instrument (MOI) waarborgt hierbij de rechtsgelijkheid door professionals een transparant en controleerbaar kader te bieden voor hun beoordelingen.
Om de maatschappelijke, juridische en financiële houdbaarheid van de Wajong in de toekomst te waarborgen zal de evaluatie er op gericht zijn om vast te stellen of de methode de juiste doelgroep selecteert, zodat de inkomensondersteuning terechtkomt bij wie daar conform de wettelijke kaders recht op heeft. Het kabinet zal hierin, zoals de onderzoekers aanbevelen, ook de ervaringen van beoordelaars en beoordeelden meenemen om de SMBA-methode te toetsen op effectiviteit, transparantie en toegankelijkheid.

Bevinding 2: Ontwikkel een integrale vereenvoudigingsstrategie
De onderzoekers bepleiten ervoor zorg te dragen dat jonggehandicapten kunnen overzien wat (meer) werken betekent voor hun totale inkomen. Mensen in de Wajong zijn vaak niet alleen afhankelijk van de uitkering als stabiele basis, maar ook van verschillende toeslagen zoals de zorg- en huurtoeslag, gemeentelijk minimabeleid, tegemoetkomingen of eigen bijdragen op grond van Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Zorgverzekeringswet (Zvw) en/of Wet langdurige zorg (Wlz). Wijzigingen in het inkomen – bijvoorbeeld door (meer) werk – hebben gevolgen voor de hoogte van de fiscale toeslagen, tegemoetkomingen of eigen bijdragen. Voor Wajonggerechtigden is de financiële impact van (meer) werken op hun totale inkomen vaak complex en lastig te overzien. Daarnaast leidt de vrees voor eventuele terugvorderingen tot extra onzekerheid, wat een belemmerende werking kan hebben op de arbeidsparticipatie.

De onderzoekers concluderen voorts dat de Wet vereenvoudiging Wajong verbeteringen realiseerde op het gebied van ondersteuning bij studie[7] en zekerheid via herlevingsrecht[8]. De beperkte arbeidseffecten en aanhoudende complexiteitsbeleving tonen volgens de onderzoekers aan dat verbeteringen niet alleen te vinden zijn binnen de Wajong maar dat vooral stelselbreed moet worden gekeken.

Het kabinet onderschrijft deze aanbeveling en onderkent dat de financiële gevolgen van (meer) werken voor jonggehandicapten vaak moeilijk voorspelbaar zijn. Dit vraagstuk is complex, omdat het de Wajong overstijgt en verweven is met toeslagen, belastingen en zorgregelingen zoals de Wmo, Zvw en Wlz. In de 'Hervormingsagenda inkomensondersteuning'[9] wordt daarom ingezet op een integrale aanpak om het stelsel begrijpelijker en doenlijker te maken. De Hervormingsagenda richt zich op trajecten op de korte, middellange en lange termijn die bijdragen aan een zekerder en begrijpelijker stelsel voor mensen waarin (meer) werken loont. De Hervormingsagenda heeft een looptijd tot 2035. Speerpunt is het harmoniseren van begrippen en het verbeteren van de gegevensdeling tussen instanties. Hiermee wordt beoogd de stapeling van regelingen te vereenvoudigen en de informatievoorziening aan burgers te verbeteren.

Daarnaast wil het kabinet het toeslagenstelsel hervormen. Het is de ambitie om het systeem eenvoudiger, duidelijker en rechtvaardiger te maken. Hierbij streeft het kabinet ernaar het terugvorderen van toeslagen zoveel mogelijk te voorkomen. De eerste concrete stappen richten zich op het realiseren van bijna gratis kinderopvang voor werkende ouders. Het kabinet schaft de kinderopvangtoeslag af en vervangt die door een nieuwe financiering. Daarbij worden kinderopvangorganisaties rechtstreeks gefinancierd en hebben ouders geen risico meer op terugvorderingen. Parallel aan de realisatie van de nieuwe financiering van de kinderopvang richt het kabinet zich op de nieuwe kindregeling, die in plaats komt van het kindgebonden budget en de kinderbijslag. Dit geeft ouders meer overzicht en duidelijkheid.

Het kabinet streeft ook naar eenvoudigere en meer uniforme begrippen, bijvoorbeeld in het partnerbegrip voor toeslagen. Het partnerbegrip wordt meer afgestemd op de beleving van mensen. Verder werkt de Dienst Toeslagen aan betere controles en informatie voor burgers. Waar mogelijk worden voorschotten automatisch aangepast als er betrouwbare gegevens beschikbaar zijn, bijvoorbeeld over inkomen of kinderopvang. Ook zo kunnen fouten en terugvorderingen worden voorkomen. Daarnaast werkt het kabinet een regeling uit, waarmee mensen die bij verschillende overheidsinstanties schulden hebben, deze overzichtelijk via één betalingsregeling kunnen aflossen. Dit helpt hen om hun schulden op orde te krijgen en het voorkomt dat mensen onder het sociaal minimum zakken.

De wens om het belasting- en toeslagenstelsel te hervormen en te vereenvoudigen wordt breed gedeeld in de samenleving. Het kabinet stuurt uw Kamer hierover eind 2026 een hervormingsagenda.

---

[7] Sinds de Wet is het volgen van een opleiding geen grond meer om de Wajong-uitkering te weigeren, te verlagen of te beëindigen.

[8] Het herlevingsrecht bij toegenomen arbeidsongeschiktheid is uitgebreid naar de AOW-gerechtigde leeftijd.

[9] Kamerstukken II 2024/25, 26 448, nr. 849.

Om de Wajong zelf te vereenvoudigen is het kabinet voornemens om het instrument loondispensatie te vervangen door het instrument loonkostensubsidie conform de Participatiewet[10]. Deze wijziging betreft een vereenvoudiging van de regelgeving voor zowel Wajonggerechtigden als werkgevers die deze mensen in dienst willen nemen. Het instrument loondispensatie en met name de rekenregels voor Wajonggerechtigden die met loondispensatie werken, wordt als zeer ingewikkeld ervaren. Wajonggerechtigden die met dit instrument werken worden via de uitkering gecompenseerd voor het lagere loon dat een werkgever mag betalen. Deze werkwijze maakt het voor Wajonggerechtigden onduidelijk wat (meer) gaan werken betekent voor het totale inkomen (loon + uitkering). Inzet van loonkostensubsidie zorgt dat zij een volledig loon ontvangen, waardoor zij ook beter zicht krijgen op het effect van meer (gaan) werken op de uitkering. Van iedere verdiende euro gaat het totale inkomen met 30% vooruit. Een ander voordeel van loonkostensubsidie is dat Wajonggerechtigden gebruik kunnen maken van de volledige arbeidskorting en kunnen deelnemen aan eventuele pensioenregelingen. Voor werkgevers ontstaat met het vervangen van loondispensatie door loonkostensubsidie één eenduidig instrument voor verminderde loonwaarde. Met het vervangen van loondispensatie in de Wajong door loonkostensubsidie wordt ook voldaan aan het verzoek van uw Kamer bij de motie-Van Brenk om te zorgen dat mensen die vanuit de Wajong gaan werken tenminste het wettelijk minimumloon verdienen.[11]

Bevinding 3: Concretiseer doelstelling inkomensondersteuning

Om tot een goed onderbouwd oordeel te komen over de doeltreffendheid van de inkomensondersteuning bevelen de onderzoekers aan om de doelstelling van de inkomensondersteuning nader te concretiseren, waarbij centraal staat waarvoor deze inkomensondersteuning bedoeld is, welk inkomensniveau daadwerkelijk vereist is om 'levensontplooiing' te faciliteren en hoe dit abstracte begrip zich verhoudt tot het sociaal minimum. De Memorie van Toelichting bij de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW) onderbouwde de keuze voor een specifieke jonggehandicaptenregeling destijds (1976) met het uitgangspunt dat een uitkering op het niveau van het sociaal minimum de noodzakelijke materiële voorwaarden schept voor de levensontplooiing van deze doelgroep.

Het kabinet beschouwt het wettelijk sociaal minimum als de hoeksteen van het Nederlandse stelsel van sociale zekerheid. Het is de democratisch vastgestelde ondergrens die bijdraagt aan het zelfstandig functioneren van mensen die niet zelf in hun inkomen kunnen voorzien. Het sociaal minimum is, samen met toeslagen die huishoudens met een inkomen op het sociaal minimum ontvangen, bedoeld te voorzien in de algemene kosten van het bestaan. In de historische context van de AAW werd in dit kader gesproken over 'levensontplooiing'. Dit begrip dient niet te worden vertaald naar een specifiek pakket aan goederen of diensten, maar naar het faciliteren van maatschappelijke participatie en het bieden van de financiële ruimte om eigen keuzes te maken. Een te gedetailleerde invulling van het begrip 'levensontplooiing' door de overheid zou de individuele regie kunnen beperken, aangezien dit zou impliceren dat de overheid vooraf bepaalt welke vormen van maatschappelijke participatie noodzakelijk zijn. Het stelsel is juist gericht op een uniforme basis die ruimte laat voor persoonlijke invulling, analoog aan burgers met een inkomen uit arbeid.

[10] Kamerstukken II 2025/26, 34 352, nr. 372.
[11] Kamerstukken II, 26 448, nr. 882.

Op basis van een analyse uit 2025, die voortbouwt op het werk van de Commissie sociaal minimum, heeft het (toenmalige) kabinet geconcludeerd dat het inkomen op het niveau van het sociaal minimum in de meeste gevallen toereikend is voor de minimaal noodzakelijke uitgaven.[12] Deze conclusie is gebaseerd op de aanname dat huishoudens hun rechten op landelijke regelingen volledig benutten, over de nodige financiële vaardigheden beschikken en geen onvoorziene hoge kostenposten hebben. Er wordt door de onderzoekers terecht opgemerkt dat voor de doelgroep van jonggehandicapten de algemene aannames over financiële zelfredzaamheid en de afwezigheid van meerkosten niet in alle gevallen opgaan. Jonggehandicapten kunnen te maken hebben met extra (zorg)kosten als gevolg van hun beperking. Het huidige beleid voorziet in specifieke tegemoetkomingen voor deze groep op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Wet langdurige Zorg. Jonggehandicapten die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben, ontvangen daarnaast een hogere uitkering van 75% van het wettelijk minimumloon, wat hoger is dan de reguliere ondergrens van 70% van het sociaal minimum. Via de jonggehandicaptenkorting beschikken zij over een gunstiger netto-inkomen in vergelijking met andere groepen op het sociaal minimum. Daarnaast kan de Wajong-uitkering worden verhoogd, als een jonggehandicapte langdurig of blijvend hulp nodig heeft waardoor er constant toezicht en verzorging vereist is. Deze verhoging kan oplopen tot maximaal de volledige grondslag (het maximale uitkeringsbedrag). De verhoging is niet van toepassing als de jonggehandicapte in een instelling (zoals een zorginstelling) verblijft en de kosten voor dat verblijf al worden betaald vanuit een zorgverzekering of een ziektekostenverzekering. Voor individuele situaties waarin het inkomen door uitzonderlijke meerkosten ontoereikend is, blijft het stelsel van de bijzondere bijstand en gemeentelijke regelingen de aangewezen route. Dit stelt de lokale overheid in staat om gericht hulp te bieden waar de generieke norm tekortschiet.

Zoals bij aanbeveling 2 aangegeven is het huidige stelstel complex en onoverzichtelijk en wordt daarom in de 'Hervormingsagenda inkomensondersteuning' ingezet op een begrijpelijker en doenlijker stelsel. Het kabinet blijft werken aan het vereenvoudigen van het stelsel van inkomensondersteuning (terugdringen van complexiteit en afhankelijkheid van regelingen), het beter bereiken van kwetsbare groepen (terugdringen niet-gebruik) en het stimuleren van financiële onafhankelijkheid en kansengelijkheid, bijvoorbeeld door, waar mogelijk, meer uren te werken en door de inzet op participatie. De analyse naar de toereikendheid van het inkomen op het sociaal minimum kan periodiek herhaald worden op basis van de voorgenomen vierjaarlijkse herijking van het pakket aan minimale levensbehoeften van het Nibud.[13]

Ook het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening helpt om mensen te bereiken die ondersteuning bij werk, inkomen, opleiding en meedoen in de samenleving nodig hebben. Dit wetsvoorstel geeft de overheid een actievere rol in het toegankelijk maken van de beschikbare ondersteuning. In plaats van te wachten tot een burger zelf een (ingewikkelde) aanvraag indient, stelt deze wet UWV, SVB en gemeenten in staat om proactief contact op te nemen als er signalen zijn dat iemand recht heeft op hulp bij werk, inkomen, opleiding en meedoen in de samenleving.

[12] Kamerstukken II 2024/25, 26 448, nr. 849, bijlage *Analyse toereikendheid inkomen op sociaal minimum*
[13] Kamerstukken II 2024/25, 26 448, nr. 849, p. 7.

Om dit mogelijk te maken, regelt het wetsvoorstel een juridische basis voor gerichte gegevensdeling tussen instanties, zodat zij kwetsbare groepen sneller in beeld krijgen zonder dat de privacy onnodig wordt geschonden. Voor Wajonggerechtigden is dit wetsvoorstel een belangrijke stap om het niet-gebruik van uitkeringen en voorzieningen tegen te gaan. Juist binnen deze doelgroep is het risico op niet-gebruik vaak hoog, omdat de regelgeving complex is, het overzicht ontbreekt of er angst bestaat voor terugvorderingen. Dankzij dit wetsvoorstel kan UWV bijvoorbeeld data die UWV al heeft, verder verwerken om te zien welke Wajonggerechtigde waarschijnlijk recht heeft op aanvullende inkomensondersteuning, zoals de toeslag op grond van de Toeslagenwet of gemeentelijke minimaregelingen. UWV mag de Wajonggerechtigde vervolgens actief benaderen — bijvoorbeeld via een telefoontje of een vooraf ingevuld formulier — om hen te wijzen op hun rechten en te helpen bij de afhandeling. Dit kan de administratieve drempel en de angst bij Wajonggerechtigden wegnemen, waardoor de regelingen daadwerkelijk terechtkomen bij de mensen die ze het hardst nodig hebben.

Bevinding 4: Herijk de invulling arbeidsondersteuning
De onderzoekers bevelen aan te onderzoeken of de dienstverlening van het UWV zich breder moet oriënteren op passende participatie, zoals vrijwilligerswerk, dagbesteding of beschut werk. Dit geldt met name voor de groep voor wie reguliere arbeidsparticipatie op dit moment geen reële optie lijkt te zijn. Zij bevelen daarbij aan ook te kijken hoe Wajonggerechtigden de ondersteuning van het UWV daadwerkelijk ervaren en welke beweegredenen zij daarbij hebben.

Het kabinet vindt het belangrijk dat Wajonggerechtigden op de arbeidsmarkt meedoen naar vermogen. Het gaat hierbij om een relatief jonge groep met nog mogelijkheden tot zelfontplooiing. Omdat werk zowel voor de betrokkene als voor de samenleving van grote waarde is, blijft het kabinet investeren in hun participatie. Toeleiding naar werk blijft hierbij het uitgangspunt. Dat past ook binnen het huidige dienstverleningsconcept. Indien een traject gericht op maatschappelijke participatie passend wordt geacht — zoals dagbesteding of vrijwilligerswerk — verwijst UWV de Wajonggerechtigde door naar de desbetreffende gemeente. Het verstrekken van de benodigde ondersteuning valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

UWV ziet nog mogelijkheden om Wajonggerechtigden die vastzitten in hun participatie te activeren. In opdracht van UWV heeft Regioplan, samen met Centerdata en de TU-Delft een onderzoek gedaan naar hoe de situatie van mensen hun handelen beïnvloedt en hoe deze kennis kan worden benut om re-integratie te bevorderen.[14] Het onderzoek laat zien dat mensen op vijf manieren kunnen vastzitten in hun traject richting werk na een periode van ziekte. Naar aanleiding van het onderzoek is er een interventie ontwikkeld waarbij er door middel van een set kaarten met vragen een handreiking wordt gegeven aan re-integratieprofessionals om met de klant te bepalen wat iemand nodig heeft om stappen te zetten richting werk. De interventie bleek tijdens een pilot kansrijk en wordt op dit moment doorontwikkeld. In 2027 wordt deze pilot naar verwachting afgerond. Afhankelijk van de resultaten zal UWV de interventie kunnen gebruiken

[14] Regioplan ea (2023), Een wankel evenwicht. Gedrag van personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

ter verbetering van de dienstverlening van Wajonggerechtigden die vastzitten in hun participatie.

Bevinding 5: Heroverweeg de effectiviteit van financiële prikkels
De onderzoekers bepleiten de uitgangspunten over hoe jonggehandicapten reageren op beleidsinstrumenten te heroverwegen, gebaseerd op de bevinding dat intrinsieke motivatie en praktische barrières doorslaggevender zijn dan financiële overwegingen. Toen de Wajong-uitkering voor jonggehandicapten met arbeidsvermogen per 1 januari 2018 daalde van 75% naar 70% van het wettelijk minimumloon, werd als neveneffect verwacht dat zij door (meer) te gaan werken zelf voldoende inkomen zouden verdienen om het inkomensverlies op te vangen. Sommige groepen jonggehandicapten zijn volgens onderzoek[15] echter niet of nauwelijks in staat om te reageren op een financiële prikkel. Zij zijn meer gebaat bij inkomenszekerheid en een stabiele financiële basis om stappen te zetten richting participatie en werk, aldus de onderzoekers.

De bevinding dat louter financiële prikkels de arbeidsparticipatie onder Wajonggerechtigden niet substantieel hebben verhoogd, zijn voor het kabinet herkenbaar en onderstrepen de onderlinge verschillen tussen de mogelijkheden die mensen in deze doelgroep hebben. Gezondheid en het risico op een onvoorspelbaar totaalinkomen wegen in sommige gevallen zwaarder. Toch behoeft de conclusie nuance. Het dient vooropgesteld te worden dat circa de helft van de Wajonggerechtigden met arbeidsvermogen reeds aan het werk was bij de inwerkingtreding van de maatregel. Daarbij geldt ook dat er vanaf 2015 geen nieuwe instroom in de Wajong meer mogelijk is voor mensen met arbeidsvermogen. Bepaalde groepen, zoals jongeren en hoogopgeleiden, wisten de inkomensdaling vanwege de uitkeringsverlaging wel vaker te compenseren via werk. Jongeren en hoogopgeleiden kunnen inkomensverlies sneller opvangen door hun wendbaarheid en sterkere positie op de arbeidsmarkt. Meer of minder uitkeringsgebruik als gevolg van een verandering in de uitkeringshoogte leidt echter niet een-op-een tot minder of meer mensen aan het werk. Voor de groep Wajonggerechtigden die ten tijde van de maatregel nog niet werkzaam was, gold al een langdurige uitkeringsafhankelijkheid. Vanwege hun beperkte verdiencapaciteit en de gevoeligheid voor conjunctuurschommelingen heeft een deel van deze groep een zeer beperkt perspectief op het verwerven van een reguliere baan.[16] Om de arbeidsparticipatie te verhogen verschuift het beleid steeds meer van puur financiële prikkels naar het stimuleren van werkgeversbereidheid als flankerend beleid. Het centrale instrument hiervoor is de Banenafspraak, waarmee door werkgevers extra banen worden gerealiseerd voor mensen met een arbeidsbeperking. Om drempels weg te nemen, worden werkgevers financieel ontzorgd via de no-riskpolis (compensatie bij ziekte) en het loonkostenvoordeel banenafspraak. Op dit moment zien we dat het aantal banen dat binnen de banenafspraak gerealiseerd wordt stagneert. Daarom wordt gewerkt aan een nieuwe banenafspraak. Uw Kamer wordt hierover naar verwachting eind dit jaar geïnformeerd. Daarnaast faciliteert het UWV jobcoaching om de begeleiding op de werkvloer te borgen. Hierbij verschuift de aandacht van financiële prikkels naar een integrale aanpak, waarbij ook praktische

[15] Korf, W., N. Leger, T. Scholten & M. Vandersteen (2024). Evaluatie maatregelen motie Strik. Eindrapport. Regioplan: Amsterdam.
[16] CBP Kansrijk arbeidsmarktbeleid – update sociale zekerheid, p. 18. Kansrijk arbeidsmarktbeleid - update sociale zekerheid

ondersteuning en het wegnemen van drempels centraal staan om een duurzame arbeidsparticipatie te realiseren.

5. Advies onafhankelijk deskundigen

Conform de eisen in de RPE[17] zijn bij deze periodieke rapportage twee onafhankelijk deskundigen betrokken geweest die een onafhankelijk oordeel over de validiteit en betrouwbaarheid van de bevindingen van het uitgevoerde onderzoek hebben gegeven. Dr. D. Andriessen en prof. dr. P. van Hoesel beoordelen de kwaliteit van het rapport als goed.
Zij geven verder het advies de onderzoeksprogrammering te verbeteren, vooral met betrekking tot de beoogde benutting van het onderzoek. Hierbij bevelen ze aan om een commissie van deskundigen uit praktijk, beleid en wetenschap in te stellen voor advies hierover.

Het kabinet ziet geen meerwaarde in het instellen van een dergelijke commissie. Al het evaluatieonderzoek dat gedurende de periode tussen periodieke rapportages binnen het thema wordt uitgevoerd, wordt meegenomen in de volgende periodieke rapportage. Bij periodieke rapportages en ander groot evaluatieonderzoek wordt er gebruik gemaakt van onder meer een klankbordgroep. Hier zitten betrokkenen, ook van buiten het ministerie, en onafhankelijke experts in. Dergelijk advies wordt dus al ingewonnen, onder meer bij de betrokken expert. Voor het monitoren van de opvolging van de adviezen vanuit periodieke rapportages is er sinds 2025 de opvolgingsbrief, waarin de Tweede Kamer jaarlijks geïnformeerd wordt over de status van aanbevelingen uit periodieke rapportages.

Besparingen en intensiveringen

Ik wijs u op het meegezonden document waarin een aantal opties voor besparingen en intensiveringen van de Wajong besproken worden. Er geldt een verplichting om deze mogelijkheden bij een beleidsevaluatie te onderzoeken.[18]

Tot slot

De bevindingen uit deze periodieke rapportage bieden waardevolle inzichten om de uitvoering van de Wajong verder te verbeteren. De regeling biedt een belangrijke basis voor de inkomenszekerheid van mensen met een structurele arbeidsbeperking. Tegelijkertijd is duidelijk dat er knelpunten blijven bestaan in de complexiteit van de regelgeving en de aansluiting op de arbeidsmarkt. Door domeinoverstijgend te werken wil het kabinet zo veel mogelijk voorkomen dat financiële onzekerheid of het risico op terugvorderingen een belemmering vormt voor de arbeidsparticipatie van jonggehandicapten. Het doel is een stelsel waarin werken loont en de financiële uitkomst vooraf helder is.

De Minister van Werk en Participatie,

[17] Artikel 4, zesde lid RPE.
[18] Artikel 4, vijfde lid, onderdeel h RPE.

A.A. Aartsen

Datum
16 oktober 2026

Onze referentie
2026-0000394683